

doc. dr. sc. Goran Vojković, dipl. iur.
profesor visoke škole

Pravni pogledi na sigurnost na Internetu

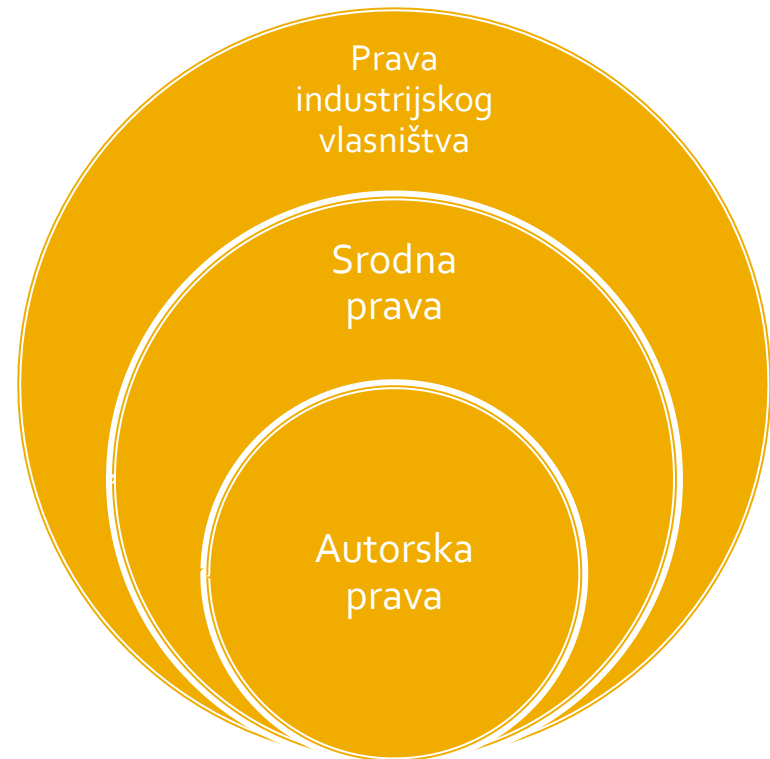
Tri svijeta o kojima pričamo

Međunarodni pravni okvir

Intelektualno vlasništvo

- Prema općoj definiciji, intelektualno vlasništvo zajednički je naziv za nematerijalnu imovinu koja je nastala kao produkt ljudskog uma.

Autorska prava

- **Autorsko pravo je isključivo pravo autora na raspolaganje njihovim književnim, znanstvenim ili umjetničkim djelima, te djelima iz drugih područja stvaralaštva.**
- Autor djela je fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila.
- Autoru pripada autorsko pravo na njegovu autorskom djelu činom samog stvaranja autorskog djela.

Temeljni pravni okvir

- **Bernska konvencija o zaštiti književnih i umjetničkih djela od 9. rujna 1886. godine.**
 - Dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896, izmijenjena u Berlinu 13. studenoga 1903, dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914, izmijenjena u Rimu 2. lipnja 1928, u Briselu 26. lipnja 1948, u Štokholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. godine, te 28. rujna 1978...

Bernska konvencija - potpisnici

- Danas ovu konvenciju možemo zvati globalnom – no pripada krugu europskog (izvorno francuskog) prava. Zbog toga u praksi uglavnom američka tumačenja autorskog prava (COPYRIGHT) dostupna na Internetu nisu primjenjiva.

Provedba – na nacionalnim državama

- **Članak 36. Bernske konvencije**
- 1) Svaka zemlja-članica ove konvencije obavezuje se da, u skladu sa svojim ustavom, usvoji potrebne mjere da bi se osigurala primjena ove konvencije.
- 2) Podrazumijeva se da u trenutku kad jedna zemlja bude vezana ovom konvencijom ona mora biti u mogućnosti da, u skladu sa svojim unutrašnjim zakonodavstvom, doprinosi primjeni odredaba ove konvencije.

WIPO

- Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo je koordinativno tijelo – ne nadvlast i nema izvršne ovlasti.
- Sa stranica WIPO:
- **Our mission is to promote innovation and creativity for the economic, social and cultural development of all countries, through a balanced and effective international intellectual property system.**
- The World Intellectual Property Organization (WIPO) is the United Nations agency dedicated to the use of intellectual property (patents, copyright, trademarks, designs, etc.) as a means of stimulating innovation and creativity.

WIPO (II)

- We promote the development and use of the international IP system through:
- **Services** - We run systems which make it easier to obtain protection internationally for patents, trademarks, designs and appellations of origin; and to resolve IP disputes.
- **Law** - We help develop the international legal IP framework in line with society's evolving needs.
- **Infrastructure** - We build collaborative networks and technical platforms to share knowledge and simplify IP transactions, including free databases and tools for exchanging information.
- **Development** - We build capacity in the use of IP to support economic development.

A što je sa sigurnošću, nevezano za autorska prava, npr. terorizam?

- Države koje bi tolerirale, pomagale ili potpomagale agresivne, terorističke i druge djelatnosti mogu se naći pod mjerama predviđenim u Poglavlju VII. Povelje UN-a: **Djelovanje u slučaju prijetnje miru, narušenja mira i čina agresije**
- Vijeće sigurnosti (...) može, pomoću zračnih, pomorskih ili kopnenih snaga poduzeti takvu akciju kakvu smatra potrebnom za održavanje ili uspostavljanje međunarodnog mira i sigurnosti.

A INTERPOL?

CYBER KRIMINAL

Interpol ih prijavio jer su skinuli par filmova i igara s interneta!

"Kriminalci" su uz filmove i računalne igre skinuli i paket programa Microsoft Office. Ništa nisu prodavali ni umnažali

- Novinski naslovi nemaju veze s vezom!
INTERPOL nije međunarodna policija.

Što zaista radi INTERPOL?

- “INTERPOL is the world’s largest international police organization, with 190 member countries. Our role is to enable police around the world to work together to make the world a safer place.”
- **“We work to ensure that police around the world have access to the tools and services necessary to do their jobs effectively. We provide targeted training, expert investigative support, relevant data and secure communications channels.”**

Mi Hrvati

Autorska djela – prema našem Zakonu

- jezična djela (pisana djela, govorna djela, **računalni programi**),
- glazbena djela, s riječima ili bez riječi,
- dramska i dramsko-glazbena djela,
- koreografska i pantomimska djela,
- djela likovne umjetnosti, bez obzira na materijal od kojega su načinjena, te ostala djela likovnih umjetnosti,
- djela arhitekture,
- djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna,
- fotografska djela i djela proizvedena postupkom sličnim fotografskom,
- audiovizualna djela,
- kartografska djela,
- prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi skice, tablice i dr.
- **Popis nije zatvoren!**

Ono što nemamo – softverski patenti

A kako se to štiti?

- **Kazneni zakon**
- *Nedozvoljena uporaba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača*
- Članak 230.
- (1) Tko bez odobrenja autora ili drugog nositelja autorskog prava, odnosno osobe koja je ovlaštena dati odobrenje, kada je odobrenje prema odredbama zakona potrebno, ili protivno njihovoj zabrani, utvrdi na materijalnu podlogu, reproducira, umnoži, stavi u promet, iznajmi, uveze, prenese preko granične crte, prikaže, izvede, odašilje, prenese, učini dostupnim javnosti, prevede, prilagodi, obradi, preradi ili na drugi način uporabi autorsko djelo, **kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.**

No to nije sve...

- (3) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se tko u namjeri da omogući neovlaštenu uporabu autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvodača proizvede, uveze, prenese preko granične crte, stavi u promet, iznajmi, omogući drugome uporabu ili korištenje bilo koje vrste opreme ili sredstava kojoj je osnovna ili pretežna namjena omogućiti neovlašteno otklanjanje ili osujećivanje kojeg tehničkog sredstva ili računalnog programa namijenjenog zaštiti prava autora ili umjetnika izvodača od neovlaštene uporabe.

Ima još...

- (4) Osoba kod koje se zateknu predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje ili su nastali počinjenjem kaznenog djela iz stavka 1., 2. i 3. ovoga članka, a ona je to znala, mogla ili bila dužna znati, **kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.**
- (5) Ako je počinjenjem kaznenog djela iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka pribavljena znatna imovinska korist ili je prouzročena znatna šteta, a počinitelj je postupao s ciljem pribavljanja takve imovinske koristi ili prouzročenja takve štete, **počinitelj će se kazniti kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.**

A što je s nadzorom?

- **Zakon o elektroničkim komunikacijama**
- Članak 109.
- (1) Operatori javnih komunikacijskih mreža i javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga obvezni su zadržati podatke o elektroničkim komunikacijama iz članka 110. ovoga Zakona u svrhu omogućivanja provedbe istrage, otkrivanja i kaznenog progona kaznenih djela u skladu s posebnim zakonom iz područja kaznenog postupka te u svrhu zaštite obrane i nacionalne sigurnosti u skladu s posebnim zakonima iz područja obrane i nacionalne sigurnosti.
- *Rok čuvanja podataka je 12 mjeseci.*

I koji su to podaci iz čl. 110?

- Članak 110.
- (1) Obveza zadržavanja podataka iz članka 109. ovoga Zakona obuhvaća sljedeće vrste podataka:
 - podatke potrebne za praćenje i utvrđivanje izvora komunikacije,
 - podatke potrebne za utvrđivanje odredišta komunikacije,
 - podatke potrebne za utvrđivanje nadnevka, vremena i trajanja komunikacije,
 - podatke potrebne za utvrđivanje vrste komunikacije,
 - podatke potrebne za utvrđivanje korisničke komunikacijske opreme ili opreme koja se smatra korisničkom komunikacijskom opremom,
 - podatke potrebne za utvrđivanje lokacije pokretne komunikacijske opreme.

I ne treba sudski nalog za baš sve...

- Pravilnik o policijskom postupanju
- Članak 103.
- **Policijski službenik pisani obrazloženi prijedlog za primjenu mjere provjere uspostavljanja istovjetnosti i učestalosti kontakta telekomunikacijskih adresa koje su određenom razdoblju uspostavile vezu dostavlja neposrednom rukovoditelju.**
- Prijedlog iz stavka 1. ovog članka treba sadržavati pored podataka o pozivnom broju ili telekomunikacijskom uređaju, podatke o kaznenom djelu u vezi kojega se mjera predlaže, vremensko razdoblje za koje se mjera predlaže kao i obrazloženje radi čega se mjera predlaže.
- Podaci pribavljeni provođenjem mjere iz stavka 1. ovog članka predstavljaju klasificirane podatke, a o odobrenim prijedlozima vodi se posebna zbirka.

A može i prisluškivanje bez naloga, legano...

- **Zakon o kaznenom postupku**
- (1) Ako se istraga ne može provesti na drugi način ili bi to bilo moguće samo uz nerazmjerne teškoće, na pisani obrazloženi zahtjev državnog odvjetnika, sudac istrage može protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama počinila ili zajedno s drugim osobama sudjelovala u kaznenom djelu iz članka 334. ovog Zakona, pisanim, obrazloženim nalogom odrediti posebne dokazne radnje kojima se privremeno ograničavaju određena ustavna prava građana, i to:
 - **1) nadzor i tehničko snimanje telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu,**
 - (...)
 - **(2) Iznimno, kad okolnosti nalažu da se s izvršenjem radnji započne odmah, nalog iz stavka 1. ovog članka, prije početka istrage na vrijeme od dvadeset četiri sata može izdati državni odvjetnik.**
- *Ako se ništa nije našlo – ovakvi podaci se moraju uništiti!*
- **Nećemo ni ulaziti što smije obavještajna zajednica...**

A kućna kolekcija glazbe i filmova?

Prolog

- Kopiranje autorskih djela u pravilu predstavlja kazneno djelo i nije to ništa novo u pravnim sustavima – primjerice bilo je to kazneno djelo (tada krivično djelo) i u Jugoslaviji, čiji Zakon o autorskom pravu iz već dosta davne 1978. godine propisuje kako će se za reprodukciju, prikazivanje, prijenos, izvođenje i drugo korištenje bez dozvole počinitelj kazniti novčanom kaznom.

Sadašnja regulacija – EU pravila

- **Direktiva 2001/29/EZ**
- „Državama članicama treba biti dopušteno da predvide iznimku ili ograničenje prava umnožavanja za određene tipove umnožavanja audio, vizualnog i audiovizualnog materijala za privatnu uporabu, uz pravičnu naknadu. To može uključivati uvođenje ili produljenje primjene sustava naknade za naknađivanje štete nositelju prava.“

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima...

- Članak 82.:
- „Fizička osoba može reproducirati autorsko djelo na bilo koju podlogu ako to čini za privatno korištenje, kao i reproducirati autorsko djelo u obliku fotokopije i za drugo vlastito korištenje, koje nema izravno ili neizravno komercijalnu svrhu i nije namijenjeno ili pristupačno javnosti. Nije dopušteno reproduciranje cijele knjige osim ako su primjerci te knjige rasprodani najmanje dvije godine, grafičkih izdanja glazbenih djela (u daljnjem tekstu: notni materijal), elektroničkih baza podataka, kartografskih djela kao ni izgradnja arhitektonskog objekta, ako ovim Zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.“

Što znači fiksiranje za podlogu?

- Čl. 19.:
„Autorsko djelo se reproducira i fiksira, osobito, grafičkim postupcima, fotokopiranjem i drugim fotografskim postupcima kojima se postiže isti učinak, zvučnim ili vizualnim snimanjem, građenjem odnosno izvedbom djela arhitekture, pohranom autorskog djela u elektroničkom obliku, fiksiranjem autorskog djela prenošenog kompjutorskom mrežom na materijalnu podlogu.“

Zato ide naknada autorima!

- „Kad se autorsko djelo može reproducirati bez autorovog odobrenja u skladu s odredbama članka 82. ovoga Zakona, autor djela za koja se, s obzirom na njihovu prirodu, može očekivati da će bez njihova odobrenja biti reproducirana fotokopiranjem ili snimanjem na nosače zvuka, slike ili teksta za privatno ili drugo vlastito korištenje, ima pravo na odgovarajuću naknadu od prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike ili teksta.“

I zaključak je...

- Dakle, sustav je relativno jednostavan – s jedne strane dozvoljena je reprodukcija glazbe i filmova za privatno korištenje, a s druge strane na sve prazne medije se plaća naknada koja onda po nekom izračunu ide autorima.

Ali distributeri kažu drugačije?

- “Svrha predmetne zakonske odredbe je omogućiti korisnicima zakonito pribavljenih autorskih djela da naprave kopije za vlastito korištenje, primjerice (...) kopiranje vlastitog originalnog CD-a za potrebe slušanja u vlastitom vozilu ili na MP3 sviraču.
- *S čime se ne slažemo!*

A zašto se ne slažemo?

- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima ne govori nigdje o izvoru sadržaja, a i ne govori u čl. 82. o sigurnosnoj kopiji. Štoviše, u čl. 82. se izričito govori i o pravu na kopiranje knjiga – zašto bi netko kopirao knjigu koju već ima za privatno korištenje?
- Da je tako kako govore distributeri, onda sigurno ne bi bila potrebna naknada za prazne medije, posebno ne u iznosu koji je prilično izdašan na godišnjoj razini.
- Ako je netko kupio CD, to što izrađuje sigurnosnu kopiju kako skupi original ne bi držao u automobilu – on time nije ničim materijalno oštetio autora i tu nema potrebe za „pravičnom naknadom“ kako kaže Direktiva.
- **Udruge distributera i ZAMP su jedna zainteresirana strana i njihovo tumačenje je samo tumačenje jedne strane!**

ACTA

ACTA

- ACTA – „The Anti-Counterfeiting Trade Agreement“ (trgovinski sporazum protiv krivotvorenja) je multilateralni sporazum koji predlaže međunarodne standarde za zaštitu intelektualnog vlasništva.
- ACTA u biti ne donosi ništa suštinsko novoga (osim veće odgovornosti davatelja usluga interneta).
- ACTA je pripremana izvan kruga nadležnih organizacija (UN njegove agencije).

ACTA - nejasna

- Neke odredbe se mogu vrlo različito tumačiti – posebno kada se uzme u obzir različitost kontinentalnog i anglosaksonskog prava.
- Postoji rizik tumačenja na način da kriminalizira velik broj građana za beznačajne prijestupe (npr. korištenje tuđe glazbe za amaterski filmić).
- EU Parlament - „teško je odrediti neke konkretne prednosti koje ACTA donosi građanima EU u odnosu na postojeći međunarodni pravni okvir.“
- ACTA je danas prošlost – ali pitanje autorskih prava na Internetu svakako traži reforme.

Podsjetimo se...

- Problem nastaje kada se iz političkih ili bilo kojih razloga počnu miješati nadležnosti i postupci nadležnih tijela predviđeni za svaki pojedini trokut!

Rasprava!

goran.vojkovic@gmail.com

www.vojkovic.info